

Preussiske og østrigske husarregimenter der deltog i krigen 1864.

Efter at have set DR-udgaven af 1864-krigen, har jeg lyst til at komme med nogle bemærkninger, der har interesse for uniforms- og militærhistorisk interesserede.

Jeg agter ikke at gå ind i en diskussion om den kunstneriske frihed. Denne frihed kan dog ikke ændre fakta omkring de deltagende enheder, eller enhedernes uniformering, slet ikke hvis et vist skær af historisk korrekthed skal være til stede.

Jeg behandler kavaleriregimenterne der deltog, med vægten på husarregimenterne.

Kommandoforholdene vil også blive omtalt kort.

Det historisk helt forkerte:

I afsnittet om tilbagetrækningen fra Dannevirke, ser vi at danskerne forfølges og angribes af preussiske husarer, og at disse foretager nedskydning af krigsfanger.

DET ER FORKERT!

De i filmen viste husarer er uniformsmæssigt ikklædt noget der skal forestille 1. Leib-Husaren-Regiment eller muligvis 2. Leib-Husaren-Regiment

Uniformen er forkert, husarapelshuen er den lavere 1870 model, men med det korrekte dødningshoved. Husarsnorene på jakken (attilaen) er noget man kun ser i cirkus. Ridebukser med støvler blev indført i 1870. Slængkappen som disse figurer var iført blev ikke brugt af preussiske husarer, men af de østrigske. De preussiske husarer anvendte almindelige grå kapper med ærmer. Disse fejl kunne man muligvis have levet med, hvis ikke sceneriet man placerede husarerne i var så lyd-mæssigt tåbeligt. Man ser trompeteren tage hornet til munden og forventer at hører et ryttersignal, men så kommer der lyden af tågehorn, den lydkulisse følger rytterne under ridtet, og nu kommer så instruktørens tanke, de uhyggelige dødningshoveder! Og nedskydning af krigsfanger, her har man haft fat i den almindelige misforståelse omkring dødningshovedet som mærke.

Samtidig er det en klar henvisning til SS-krigsforbrydelser under WWII.

Dødningshovedet symboliserer enhedens troskab til regenten, ikke at enheden er lystmorder. Her skal det nævnes at stort set alle de preussiske husarofficerer var adelige og havde en meget høj moral, nedskydning af krigsfanger forekom ikke.

For god ordens skyld skal det nævnes at ingen af de to nævnte regiment **NOGENSINDE** har været i nærheden af Danmark. Da vi trak os tilbage fra Dannevirke bekæmpede 1. LHR polske oprører på grænsen mellem Østpreussen og Polen.

1. Leib-Husaren-Regiment 1864

Det historisk korrekte:

Jeg har været så heldig at kunne scanne et lille skrift om emnet. Dette skrift er fra ca. 1964, dengang var foreningsbladet CHAKOTEN også maskinskrevet og stencileret. Formatet er i øvrigt større end et udfoldet A4 ark.

Forfatterne til skriftet er W. Kambro og H. Scheunchen, begge meget kendte for deres store viden på det uniformshistoriske område. De er desværre begge gået bort, dermed er megen viden forsvundet.

Jeg har valgt at gengive skriftet, da dets indhold er af megen høj kvalitet, og samtidig give nutiden et indtryk af hvor enkelt det var for 50 år siden.

En lille fejl har dog sneget sig ind, idet Scheunchen har tegnet husaren med ridebukser og støvler, hvilket som nævnt først blev indført i 1870.

Det er jo heldigt at man med moderne teknik kan se tingene i farver, så inden skriftet læses, kan de tre regimenter ses, her gengivet på cigaretkort.

Fra venstre: Leib-Garde-Husaren-Regiment.

Husaren-Regiment Von Zieten (Brandenburgisches) Nr.3 i 1870 uniform hvor pelshuen bliver lavere, og ridebukser og ridestøvler indføres.

Husaren-Regiment Kaiser Nikolaus II. von Rusland (1.Westfälisches) Nr.8.

1864

PRØJSISK KAVALLERI, I.

Prøjsiske Husarer mod Danmark.

af W. Kambro.

Da det måske ikke er almindeligt kendt, at de prøjsiske husarers udseende i 1864 faktisk adskilte sig en del fra deres udseende i krigen 1870-71 mod Frankrig, skal jeg i det efterfølgende søge at give en beskrivelse af deres i 1864 bårne feltuniform.

I felttoget mod Danmark i 1864 deltog følgende 3 prøjsiske husarregimenter, nemlig Gardehusarerne, 3. og 8. Regiment. Af disse 3 regimenter var 2 af dem gamle kendinge i Jylland, idet 3. Regiment havde deltaget i felttoget i 1848, og 8. Husarer i 1849.

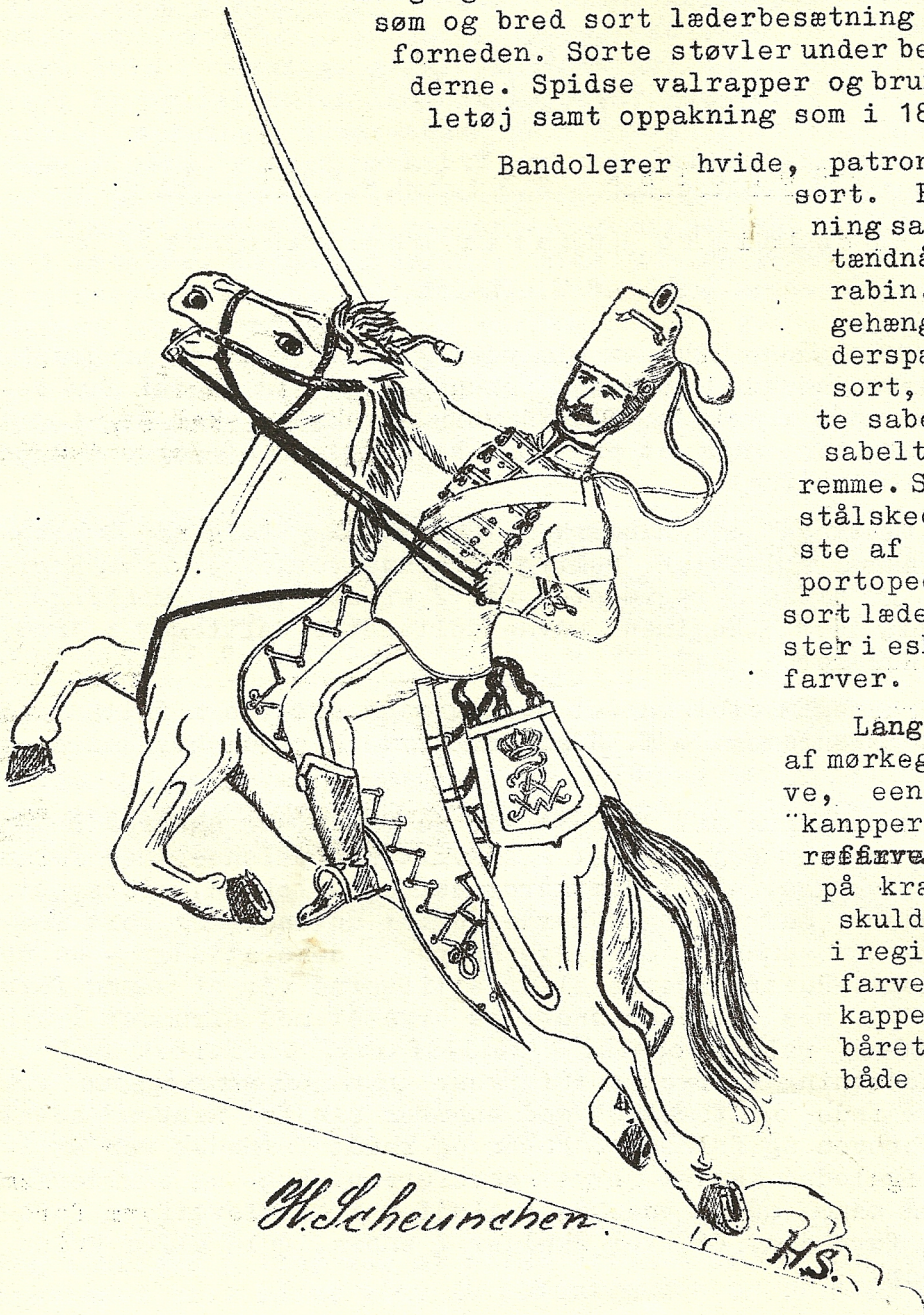
Garderegimentet og det 3. Regiment rykkede i felten med hver 4 eskadroner, - 8. Regiment havde derimod 5 eskadroner med.

I modsætning til 1870-71 bar de prøjsiske husarer endnu i 1864 en ret høj og ret slankvirkende pelshue, med foran opslået skygge, alt i korthåret skind (sælskind), forsynet, som senere, med aflang kokarde i hvidt udvendig og sort indvendig, kolpakpose, messingschupper - dekorationer - hvide fangsnore. Husartrøjerne eller attilaerne var af samme form som i 1870, med 5 rækker snore på brystet med afrundet krave og spidse, polske opslag i attilafarve, indfattet med en snorebesætning i brystsnorefarven. Opslagskantningerne var let svejfede og forsynet med ungarsk sløjfe. Kraven kantet både foroven og forneden. Foran og rundt forneden var attilaen ligeledes kantet i brystsnorefarven. Ryg- og skuldersonene på samme måde, endende i sløjfer i trekløverform foroven og forneden. På hver skulder 2 snore, gule eller hvide, med knap.

Lange grå ridebenklæder med røde sidesøm og bred sort læderbesætning rundt forneden. Sorte støvler under benklæderne. Spidse valrapper og brunt selletøj samt oppakning som i 1870.

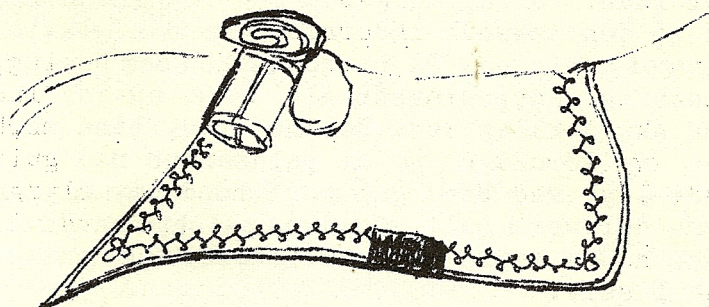
Bandolerer hvide, patrontaske sort. Bevæbning sabel og tandnålskabin. Livgehang under spændt sort, m. sorte sabel- og sabeltaske-remme. Sabel i stålskede, fæste af stål, portopeeremme sort læder, kvaster i eskadronfarver.

Lang kappe af mørkegrå farve, eenradet, kanpper i snoreffarve. Spejl på krave og skulderklap i regimentsfarve. - Når kappen blev båret, blev både bando-

lerer og livgehæng spændt over kappen.

Underofficerer af højere rang var kun bevæbnet med sabel og pistol og bar de normale prøjsiske underofficersdistinktioner på krave og opslag. Skærf som menige.

Valrap for Menige
Prøjsiske Husarer 1864.

Officerer bar uniform i samme snit som mandskabet, dog af finere klæde, pelshuen ligeledes af mere langhåret skind, gerne i brun farve. Kokarde sølv/sort, fangsnore hvide. Snorebesætning i metal efter regimenternes snorefarve, dog vel i felten, for at skåne de dyre uniformer, snorebesætning som mandskabet, men knapper og knebler i ædelt metal. På skuldrene skulderstykke af sølv som den øvrige hær.

Bandoler for officerer besat med sølvtræsse. Patrontaske gerne forsynet med forgyldt beslag. Husarskærf sølv m. sort-randede felter og pisk og kvaster i sølv. Sabeltasker i attilafarve, med bort og kronede, slyngede initialer i metal af snorefarve, dog i felten vel af uld. Portépee sølv. Valrapper som menige. Ved flere af de prøjsiske husarregimenter havde officererne konkyliebeslag på hestenes fortoøj. Nogle husarofficerer brugte under felttoget 1864 de nye prøjsiske bløde kyradser-kravestøvler. Brugen af disse støvler for husarer begrænsedes dog til dette felttog, og brugtes ikke i 1866 eller 1870-71 for husarer.

GARDE-HUSAR-REGIMENTET: Pelshue brun, kolpakpose rød. Lige under kokarden fortil en gardestjerne med bånd om spidserne, begge dele i messing. Attila rød med gul snorebesætning. På krave og opslag under kantningen bred, gul bort. Knapper og knebler messing. Husar-skærf rødt med gule felter, pisk og kvaster røde. Valrap mørkeblå med rød indadvendt takkebort, kantet på den takkede inderside og den glatte yderside med gul slyngeskantning. På patrontasken som beslag, gardestjerne i messing. Kappekravespejl, både ud- og indvendig, rød. Kappens skulderklap rød. Felthue rød, bånd mørkeblå, kantet foroven og forneden og om puldkanten med gult. Sabeltaske med rødt låg, med bred gul bort rundt, slyngede initialer og krone derover i gult. Gardens pelshue havde 2 hvide kvaste hængende ned i højre side. Officerer på patrontaske gardestjerne i sølv.

BRANDENBURGSKE HUSAR-REGIMENT NR. 3, (Zieten): Sort pelshue med rød kolpakpose; med flyvende bånd i hvidtmetal foroven, fortil. Attila rød, snorebesætning samt knapper og knebler hvide. Husar-skærf rødt med hvide felter samt hvid pisk og kvaste. Valrap mørkeblå med rød takkebort, kantet som garden, både ud- og indvendig, i hvidt. Patrontaske uden beslag for menige, for officerer kronet navnetræk forgyldt. Sabeltaske af læder med kronede forgyldte initialer i hvidtmetal. Kappekravespejl rødt. Kappens skulderklap mørkeblå. Felthue rød med mørkeblåt bånd, kantet foroven og forneden og omkring puldkanten med hvidt.

I. WESTFAHLSKE HUSAR-REGIMENT NR. 8: Sort pelshue med lyseblå kolpakpose og dekoration som 3.Rgt. Attila mørkeblå med hvid snorebesætning og do. knapper og knebler. Valrap mørkeblå med lyseblå takkebort, kantet med hvidt som de andre regimente. Sabeltaske og patrontaske som 3.Regiment. Officerer, på patrontaske forgyldte navnetræk med krone. Kappekravespejl lyseblåt, kappens skulderklap mørkeblå. Felthue mørkeblå, med lyseblåt bånd, kantet med hvidt som de andre regimente.

Fælles for alle prøjsiske og østrigske tropper, der deltog i krigen i 1864 var et hvidt armbind om venstre overarm. Armbindet blev båret både på våbenfrakken og på kappen.

Det østrigske husar regiment "Husaren-Regiment Graf Ngdasy Nr.9" kaldet Liechtenstein husarerne deltog også.

Det var dem der forfulgte danskerne fra Dannevirke. Regimentet stod i Slesvig med 3 ³/₄ eskadron, så det er sandsynligt, at hele regimentet har været indsat med i alt 4-5 eskadroner.

I regimentets krigshistorie nævnes følgende steder for træfninger, Isted Kro og Sankelmark, mens regimentet fortsatte op i Jylland.

Det bør nævnes at alle officererne var fra den ungarske adel, hvilket er et udtryk for en høj moral i enheden.

Maleri der forestiller Regimentets chef (RC) i 1864. Oberst Graf Pejacsevich.

Hans efterfølger Oberst Wilhelm Baron von Süßenburg, nævnes i flere kilder som chef i 1864, han tiltrådte først i 1859.

At det er chefen fra 1864 viser billedet tydeligt, udover den meget flotte hest. Bemærker de danske bindingsværkhuse i baggrunden, samt det hvide armbind. Det bar alle forbundets tropper på venstre overarm.

Yderligere preussiske kavalerienheder der deltog i 1864:

Westfälisches Dragoner-Regiment Nr.7

Deltog ved Mysunde og stormen på Dybbøl. Billedet viser forkert kantfarve på valdrappen og skuldeklapperne, kantfarven skal være rød.

Westfälisches Kürassier-Regiment Nr.4

Deltog med 1 eskadron 4 ESK der fungerede som stabsvagt for GFM v. Wrangel.

Kürassier-Regiment Kaiser Nikolaus I. von Rusland (Brandenburg) Nr.6

Indsat i patrulje- og overvågningstjeneste.

Ulanen-Regiment Graf Haeseler (2. Brandenburgisches) Nr.11

Deltog i stormen på Dybbøl og overgangen til Als.

Kommandoforhold ved enheder indsat imod Danmark.

Den øverste chef for forbundet der kæmpede imod Danmark var Kong Wilhelm af Preussen, den senere Kaiser Wilhelm I.

”Kandestøberen” til felttoget var Politikeren Otto von Bismarck. Denne ses oftest afbilledet i kyrasseruniform, han var reserveofficer hvilket ses på malteserkorset i hjelmmerket. Kampagnen mod Danmark var en del af hans plan om at samle de tyske stater i et forbund.

I dette skrift nævnes kun de mod Danmark indsatte enheder, i armeer- og divisions-størrelse. Hæren der af Preussen og Østrig var indsat imod Danmark, bestod for to tredjedels vedkommende af preusser og for en tredjedel af østrigere.

Overkommandoen for det samlede korps havde Generalfeldmarschall Freiherr von Wrangel, han var på dette tidspunkt ca.80 år gammel. Han havde kommandoen til maj 1864, og blev ikke som vist i serien frataget kommandoen inden stormen på Dybbøl, om end han blev klandret for de mange tab som stormen på Dybbøl medførte. Ja han førte krig som under napoleonstiden, men han havde al sin erfaring fra felten og ikke fra militærakademiet. Han var i øvrigt også aktiv under den fransk-tyske krig i 1870.

Chefen for Wrangels generalstab var Generallieutenant Freiherr Vogel von Falckenstein.

Til at gennemføre operationerne havde de følgende troppeenheder til rådighed:

Et kombineret preussisk armekorps, hvis chef var general der kavallerie Prinzen Friedrich Karl von Preussen. Han var i serien iført en næste korrekt uniform, den blev dog skæmmet rigtig meget af skulderklapperne, der var erstattet af noget sølvglimmertråde, der så ud som om de stammede fra sidste års juletræ, uha.

En kombineret preussisk gardedivision, hvis chef var Generallieutenant von der Mülbe

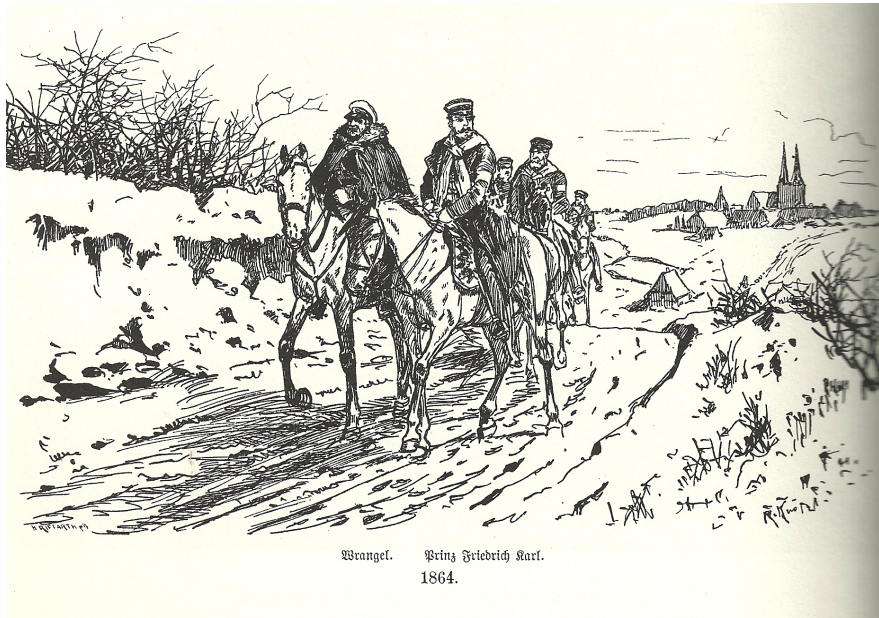

Et østrigsk armekorps, hvis chef var Feldmarschalllieutenant Freiherrn von Gablenz

Der er nu styr på enheder og kommando forholdene så følgende illustrationer viser lidt om samtidens opfattelse af krigen, en tegning af R. Knötel og et billede af Zietenhusarenes overgang til Als 29.juni 1864.

Hvis man ønsker at vide mere om ryttertræfninger (danske) i 1864, kan bogen ”Det danske rytteri 1848-1864” af Sune Wadskjær, Forlag Sohn ISBN-13:9 788 771 220 506 anbefales.

Afslutning.

Jeg har i dette skrift været inde i et emne der fylder meget i danmarkshistorien og i vores bevidsthed, mine kilder er primært tyske, det giver meget ofte en anden vinkel på historien. Jeg håber at læserne får lidt militærhistorie med på vejen.

God fornøjelse
Niels Blangsted-Jensen

Kilder:

Die Preussische Kavallerie-Regimenter 1913/1914. Hugo. F.W Schulz, Podzun-Pallas Verlag.
ISBN3-7909-0236-5

Preussens Heer in Bild und Wort.
Nachdruck 1982. ISBN 3-922565-07-7

<http://www.grosser-generalstab.de/adjutant.html>

Cigaretkort H. Knötel. d. J und M. Lezius

<http://www.zietenhusar.de/>